

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

TAKDIR / ALKIŞ (1951) Şükürbek Beyşenaliyev (1928–2000)

Kaynakçalar:

Beyşenaliyev, Ş. (1978). *Tandalmalar: Povestter, testier baldar and ospurumdor uchun* [Külliyat: Çocuklar ve ergenler için novellalar ve öyküler]. Mektep.

GENEL BILGI

Yazar

Hayatı ve Eğitimi

Şükürbek Beyşenaliyev (1928–2000), Kırgız edebiyatının önemli yazarlarından, oyun yazarlarından ve toplum hayatında görev almış edebiyatçılardan biridir. Özellikle çocuk ve gençlik edebiyatına yaptığı katkılarla tanınır.

25 Ekim 1928'de, günümüzde Kırgızistan'ın Narın bölgesine bağlı Ak-Talaa ilçesinde bulunan Kurtka köyünde, çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Çocukluk yılları II. Dünya Savaşı dönemine denk gelen Beyşenaliyev, dönemin zorlu koşulları nedeniyle erken yaşta çalışma hayatına atılmıştır. 1943 yılında Narın'da öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan altı aylık kursa katılmış ve ardından öğretmenlik yapmaya başlamıştır. Daha sonra bölgesindeki bir okulda öğretmen ve okul müdürü olarak görev almıştır. 1946 yılında Narın Pedagoji Okulunu dışarıdan sınav vererek tamamlamış, 1948 yılında Kırgız Devlet Üniversitesinin Filoloji Fakültesine girmiştir. Üniversiteden 1952 yılında mezun olmuştur. 1962–1964 yılları arasında Sovyetler Birliği Yazarlar Birliği bünyesindeki Yüksek Edebiyat Kursuna katılarak edebiyat alanındaki eğitimini ilerletmiştir.

Meslek Hayatı ve Toplumsal Görevleri

Beyşenaliyev'in meslek hayatı öğretmenlik ve gazetecilikle başlamış, daha sonra bilimsel araştırma, yayıncılık ve edebiyat yönetimi gibi farklı alanlara uzanmıştır. 1941 yılında *Kolhozçu* gazetesinde muhabir olarak çalışmaya başlamış; makaleleri, denemeleri ve şiirleri zamanla çeşitli yayınlarda yer almıştır.

1952–1953 yıllarında Sovyetler Birliği Bilimler Akademisinin Kırgızistan şubesindeki Dil, Edebiyat ve Tarih Enstitüsünde araştırmacı olarak görev yapmıştır. 1953 yılında *Yaş Leninçi* (Genç Leninist) dergisinin editörlüğüne atanmış, 1954 yılında Kırgızistan gençlik teşkilatının merkez komitesinde sekreter olarak görev almıştır. 1956–1959 yılları arasında *Leninçil Yaş* (Leninist Gençlik) gazetesinin baş editörlüğünü yürütmüştür. Daha sonraki yıllarda *Ala-Too* dergisinin baş editörü olarak da çalışmıştır.

Beyşenaliyev, Kırgızistan Yazarlar Birliğinde sekreterlik yapmış, ayrıca yabancı ülkelerle dostluk ve kültürel ilişkiler kurulmasını amaçlayan kuruluşlarda yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. Yaklaşık 17 yıl boyunca bu alanda çalışmıştır. Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyetine milletvekili olarak da seçilmiştir. Çocuk ve gençlik edebiyatıyla ilgili kuruluşlarda görev alması, bu edebiyat alanının gelişimine verdiği önemi göstermektedir.

Eserleri

Beyşenaliyev, roman, hikâye, çocuk kitabı ve tiyatro oyunu türlerinde eserler vermiştir. Yazarlığının temelinde Kırgız halkının yaşamı, toplumsal ilişkileri ve kültürel değerleri yer alır. Eserlerinde bireylerin

karşılaştığı güçlükleri, insan ilişkilerini ve toplum içindeki sorumlulukları ele alırken çocukların dünyasına da özel bir yer ayırmıştır.

1950 yılında *Çınığı Dostuk* (Gerçek Dostluk) adlı eseriyle cumhuriyet çapındaki bir yarışmada birincilik ödülü kazanmıştır. 1957 yılında yayımlanan *Taalay Colu* (Mutluluğa Giden Yol) adlı romanı da bilinen eserleri arasındadır.

Yazarın diğer eserleri arasında *Ukuk* (Hak veya Hukuk), *Kordun Tukum* (Ezilenlerin Soyusu), *Soldat Mahabatı* (Bir Askerin Aşkı), *Danaker* (Barıştırmacı), *Urpaktar Ünü* (Kuşakların Sesi), *Dankka Caraşa Cük* (Şöhretin Yüğü), *Too Koynundagı Gül* (Dağların Arasındaki Çiçek), *Amanat* (Emanet) ve *Bolot Kalem* (Çelik Kalem) bulunmaktadır. *Bolot Kalem*, Kırgız şairi Togolok Moldo'nun yaşamını konu alan bir roman olarak tanımlanmaktadır. *Urpaktar Ünü* ise roman ve gazetecilik anlatımını bir araya getiren eserlerinden biridir.

Takdir (*Alkış*) adlı novella, 1950–1951 yıllarında kaleme alınmış ve 1953 yılında Kyrgyzmambas Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Eserin Rusça çevirisi *Minnettirlık* (*Blagodarnost*) adıyla 1963 yılında Frunze'de basılmıştır.

Çocuk Edebiyatına Katkıları

Beyşenaliev'in edebî kişiliğinde çocuk edebiyatı önemli bir yer tutar. Çocuklara yönelik eserlerinde hayvanlar, doğa, arkadaşlık ve insan davranışları üzerinden ilerleyen anlatılar oluşturmuştur. Çocukların anlayabileceği bir dil kullanırken onların ilgisini çekecek olaylara ve karakterlere yer vermiştir.

En tanınmış eserlerinden biri olan *Müyüzdüü Kozu* (Boynuzlu Kuzu), yazarın uluslararası düzeyde tanınmasına katkıda bulunmuştur. Bu eser, 1976 yılında Hans Christian Andersen adına verilen uluslararası onur diplomasına layık görülmüştür.

Yazarın çocuklara yönelik diğer eserleri arasında *Ak Taylak* (Beyaz Deve Yavrusu), *Kıçan, Tabışmakçı Çınara* (Çınara'nın Bilmeceleri), *Çabalekey* (Kırlangıç) ve *Amanat* (Emanet) yer almaktadır. Bu eserlerde çocukların ilgisini çeken konuların yanı sıra Kırgız toplumunun kültürel çevresi ve yaşam biçimi de yansıtılır. Beyşenaliev'in çocuk edebiyatındaki çalışmaları, Kırgız edebiyatının genç okuyuculara yönelik gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

Tiyatro Eserleri ve Çevirileri

Beyşenaliev yalnızca romancı ve hikâye yazarı değil, aynı zamanda oyun yazarıdır. *Uyadan Uçkandar*, *Boydoktor*, *Kıçan*, *Too Koynundagı Gül* (Dağların Arasındaki Çiçek), *Too Kanışası*, *Dos* (Dost), *Meyman* (Misafir), *Usta ve Şakirtler* (Usta ve Çıraklar), *Kayra Caşargan Ömür* (Yeniden Canlanan Hayat) ve *Bagınbas Akın* (Boyun Eğmeyen Şair) gibi oyunları tiyatrolarda sahnelenmiştir. Eserlerinin farklı türlerde yayımlanması, onun Kırgız edebiyatının çeşitli alanlarında üretken bir yazar olduğunu göstermektedir.

Beyşenaliev'in edebî faaliyetleri kendi eserleriyle sınırlı kalmamıştır. Lev Tolstoy, Anton Çehov, Henrik Ibsen ve Mihail Şolohov gibi yazarların eserlerini Kırgızcaya çevirmiştir. Eserlerinin elliden fazla dile çevrildiği belirtilmektedir. Böylece hem Kırgız edebiyatının başka ülkelerde tanınmasına katkıda bulunmuş hem de dünya edebiyatından örneklerin Kırgızca okuyuculara ulaşmasına yardımcı olmuştur.

Ödülleri ve Son Yılları

Şükürbek Beyşenaliev, edebî çalışmalarının yanı sıra kültürel ve toplumsal faaliyetleriyle de çeşitli ödüller kazanmıştır. 1974 yılında Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Onurlu Sanat Emekçisi unvanını almış, daha sonra Toktogul Satılganov Devlet Ödülü'ne layık görülmüştür. 1993 yılında Kırgız Cumhuriyeti Halk Yazarı unvanını kazanmıştır. Ayrıca çeşitli devlet madalyaları ve onur belgeleriyle ödüllendirilmiştir.

Beyşenaliev, 2000 yılında hayatını kaybetmiş ve Bişkek'teki Ala-Arça Mezarlığı'na defnedilmiştir. Ardında romanlar, hikâyeler, çocuk kitapları, tiyatro oyunları ve çevirilerden oluşan geniş bir edebî miras bırakmıştır. Özellikle çocuk ve gençlik edebiyatına yaptığı katkılarla Kırgız edebiyat tarihinde önemli bir yer edinmiştir.

Şükürbek Beyşenaliev'in yaşamı ve eserleri, Kırgız halkının kültürel değerlerini ve toplumsal yaşamını edebiyat aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarmanın önemini göstermektedir. Çocuklara yönelik eserleri, tiyatro çalışmaları ve çevirileriyle Kırgız edebiyatının gelişimine katkıda bulunmuş önemli bir yazar olarak hatırlanmaktadır.

Arka Plan

Novella, Sovyet döneminde Kırgızistan'daki köy yaşamını ve çocukların eğitimi ele alır. Bu dönemde okul, çocuklara yalnızca derslerde bilgi kazandıran bir kurum olarak görülmüyordu. Çalışmak, sorumluluk üstlenmek ve içinde yaşadığı topluluğa katkıda bulunmak da çocukların yetişmesinde önemli kabul ediliyordu. Bu anlayış, özellikle tarım ve hayvancılığın günlük yaşamın merkezinde olduğu kırsal bölgelerde belirgin biçimde görülmüyordu.

Abdylas ve arkadaşlarının buzağuların bakımını üstlenmeleri, sulama çalışmalarına katılmaları ve çiftçilerle birlikte çalışmaları, çocukların okul dışında da sorumluluk aldıklarını gösterir. Öğretmenlerin, okul müdürünün ve kolhoz başkanının çocukların çalışmalarına ilgi göstermesi, bu faaliyetlerin yalnızca günlük işlerden ibaret olmadığını ortaya koyar. Genç Öncüler ve Komsomol gibi örgütler de çocukların eğitiminde ve toplumsal yaşama katılmalarında etkili olan Sovyet kurumlarıdır.

Eserde kırsal yaşamın güçlükleri de önemli bir yer tutar. Hayvancılık, mevsimlik göçler ve aile sorumlulukları, çocukların yaşam koşullarını belirleyen unsurlar arasındadır. Abdylas'ın annesine yardım etme isteği, onun ailesinin ihtiyaçlarına duyarsız kalmadığını gösterir. Çocukların çalışmalarının gazetede yer alması ve yöneticiler tarafından takdir edilmesi ise bireysel çabanın toplumsal açıdan değerli görüldüğünü yansıtır.

Novella böylece okul yaşamını, aile ilişkilerini ve köydeki çalışma düzenini bir arada işler. Çocukların gelişimi, yalnızca derslerdeki başarılarıyla değil, günlük yaşamda üstlendikleri sorumluluklarla da ilişkilendirilir.

KİŞİLER

Abdilas – Hikâyenin başkahramanı

Burma – Abdilas'ın annesi

Aygül – Abdilas'ın küçük kız kardeşi

Akay, Roza ve Karı – Abdilas'ın arkadaşları

Vitka – Şehirden gelen bir çocuk

Cuma – Kolhoz başkanı

Kerimkul – Okul müdürü

Kurman – Komsomol temsilcisi

Akun – Baş çoban

Batış – Büyükbaş hayvan çiftliğinin sorumlusu

ÖZET

Abdilas, babasını savaşta kaybetmiş, annesi Burma ve küçük kız kardeşi Aygül ile yaşayan çalışkan bir öğrencidir. En büyük hayali, yaz tatilinde annesiyle birlikte hayvancılık yapmak ve ona yardım etmektir. Başlangıçta annesi bu fikre sıcak bakmasa da okul müdürü ve kolhoz başkanının desteğiyle Abdilas'ın isteği kabul edilir.

Abdilas, arkadaşlarıyla birlikte köyün sulama kanallarının kazılmasına yardım eder. Toplum için çalışmanın önemini öğrenirken okul derslerini de ihmal etmez. Yedinci sınıf sınavlarına hazırlanır ve sınavlarını başarıyla tamamlar.

Yaz tatilinde Abdilas ve arkadaşları Son-Köl yaylasına gider. Burada annesi Burma'ya, çoban Akun'a ve çiftlik sorumlularına yardım ederek buzağuların bakımını öğrenirler. Buzağuları tartar, gelişimlerini kaydeder ve diğer sürülerle karşılaştırırlar. Abdilas, hayvanların sağlığıyla yakından ilgilenir ve yaralanan buzağısı Tölbaşı'nın iyileşmesi için çaba gösterir.

Bu sırada çocuklar, şehirden gelen Vitka ile tanışır ve onunla yakın arkadaş olurlar. Birlikte kitap okur, ata biner, doğayı keşfeder ve çeşitli maceralar yaşarlar. Kurtlardan koyunları korumak için gece boyunca nöbet tutarlar, kır çiçekleri toplayıp herbaryum hazırlarlar ve yaptıkları çalışmalarla gazetede haber olurlar.

Sonbahar yaklaşınca sürüler daha alçak otlaklara taşınır. Çocuklar yaz boyunca öğrendiklerini ve yaşadıklarını kompozisyonlarında anlatırlar. Abdilas ve arkadaşları, Piyonerlikten Komsomol'a geçmeye hazırlanırken örgütün tüzüğünü öğrenirler. Kolhoz başkanı ve okul müdürü, çocukların emeklerini takdir ederek onlara teşekkür eder ve çalışmalarının karşılığında ücret alacaklarını bildirir.

OLAYLAR

Genç Bir İnek ve Bir Çocuğun Günlük Yaşamı Abdilas okuldan eve geldiğinde doğruca genç ineğinin bulunduğu ahıra gitti. Hâlâ okul üniformasını giyiyor ve sırtında çantasını taşıyordu. İneğe bakarak yumuşak bir sesle sordu:“Otunu neden yemedin? Yoksa susadın mı? Hadi, gel, sana su verelim.”Ahırdan çıktıklarında genç inek, suyunun aktığı kanala doğru yürüdü. Bu inek, iki yıl önce annesinin kolhozda (kolektif çiftlikte) çalışmasının karşılığında, ücretinin bir parçası olarak annesine verilmişti.

Abdilas normalde okuldan eve döndüğünde önce okul üniformasını çıkarır, ardından ineğiyle ilgilenir ve son olarak ertesi günün dersleri için kitaplarını hazırlardı. Ancak o gün her şey farklıydı. Eve girdikten sonra masaya oturdu ve duvarda asılı duran portrelere dalgın gözlerle baktı. Fotoğraflardan birine bakarken düşüncelere gömülmüş gibiydi.

Annesiyle Birlikte Çalışma Hayali Abdilas duvardaki fotoğrafa bakarak fısıldadı:“Keşke hayatta olsaydın. O zaman bütün dileklerim gerçek olurdu.”Babası, İkinci Dünya Savaşı sırasında hayatını kaybetmişti. Geriye Abdilas ile annesini bırakmıştı. Annesi, kolhozda çalışıyor, buğday tarlalarında emek vererek ekinlerin yetişmesine yardımcı oluyordu.Bir hafta önce okul müdürü, yaz tatilinde öğrencilerin meralarda çobanlara, sığır çobanlarına ve at bakıcılarına yardım edebileceklerini duyurmuştu. Abdilas bu habere çok sevinmişti. Yaz boyunca annesinin yanında, sığır çiftliğinde çalışmak istiyordu. Ancak eve gelip dileğini annesine anlattığında annesi pek istekli görünmedi. Çünkü hâlihazırda buğday tarlalarında çalışıyordu ve sığır çiftliğine geçmek onun için kolay olmayacaktı. Abdilas'ın bir hayali vardı; fakat bu hayalin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, tamamen kendi kontrolünde olmayan koşullara bağlıydı.

Abdilas'ın Yaz Hayali Abdilas, annesiyle birlikte yazı meralarda geçirmek istiyordu. Bu yüzden kolhoz başkanına gidip isteğini anlatmaya karar verdi.Tam evden çıkarken küçük kız kardeşi Aygöl önüne çıktı. — Ağabey, nereye gidiyorsun? — Yazın annemle birlikte meralarda çalışmak istiyorum. Bir de başkanla konuşacağım, dedi Abdilas.

Altı yaşındaki Aygöl birinci sınıfı yeni bitirmişti. Ağabeyinin neden bu kadar hevesli olduğunu belki tam anlayamıyordu ama onun bir yere gitmekte olduğunu görünce meraklanmıştı. Abdilas başkanın odasına vardığında okul müdürünün de orada olduğunu gördü. İsteğini ikisine de anlattı. Başkanla müdür onu dinleyip cesaret verdiler. Onların da desteğini alan annesi sonunda razı oldu. Annesi, elli ineğe bakan çobanın yardımcısı olarak çalışacaktı. Bir süre sonra da anne oğul birlikte sığır çiftliğine geçeceklerdi.

Karnelerin Açıklandığı Gün Birinci sınıf öğrencilerinin yıl sonu sonuçlarını açıklamak için okulda bir veli toplantısı düzenlendi. Toplantıya Ceniş'in babası, Aygöl'ün annesi Burma, ve Abdilas'ın annesi katıldı. Öğretmen Gülbar, çocukların derslerdeki başarılarını tek tek açıkladı. Aygöl ile Ceniş bütün derslerden en yüksek notu almıştı. İkisi de yıl boyunca çok başarılı olmuştu.

Ancak Medet adlı bir öğrenci matematik ve yazma derslerinden başarısız olmuştu. Annesi bu duruma üzüldü ve oğlunun neden bu iki dersten kaldığını öğrenmek istedi. Gülbar öğretmen, Medet'in otuz üç kez devamsızlık yaptığını ve ödevlerini de sık sık tamamlamadığını anlattı. Derslere düzenli katılmaması ve ödevlerini aksatması, başarısını olumsuz etkilemişti.

Aygöl'ün annesiyle Ceniş'in babası, çocuklarının başarısını duyunca çok sevindiler. Gururla ve memnuniyetle okuldan ayrılıp evlerinin yolunu tuttular.

Yaylada ve Köyde Burma ve kızı Aygöl, Kırgızistan'ın en uzun nehri olan Narın Nehri'nin kıyısındaki yaylaya gittiler. Aygöl ineklerden korkuyordu; bu yüzden çoban Akun ona göz kulak olup onu korudu. Yazın başı olmasına rağmen hava soğuktu. Bu sırada Abdilas, öğretmenleriyle görüşmek için sınıf arkadaşlarını ve Akay'ı bir araya getirdi. Planı yalnızca Akay biliyordu. Abdilas, yedinci sınıftan mezun olan öğrencilerin sulama kanalları kazmasına yardım etmelerini önerdi. Öğretmenler bu fikri destekledi, köylüler de öneriden memnun kaldı.

Toplum İçin Çalışmak Abdilas, Roza, Askar ve diğer öğrenciler kanalın kazıldığı yere geldiler. Ekibin yaşlı ve iyi kalpli lideri Nuraalı, her öğrenciye kazması için beş metrelik bir bölüm verdi. İşin sonunda ücretlerini alabilmeleri için yaptıkları işi kaydetmelerini istedi. Nuraalı, ömrü boyunca beden gücüyle çalıştığını, ancak teknolojinin artık büyük taşları çıkarmayı kolaylaştırdığını anlattı.

Bu sırada köyde yaşayan Abyş adlı bir adam eve döndü ve oğlu Karı'yı küçük kardeşiyle oynarken görünce kızdı. Karı'nın diğer gençlerle birlikte çalışmaya gitmemesi Abyş'i utandırmıştı; hatta köy başkanı bile

oğlunu sormuştu. Abdilas, Karı'nın o yaz çalışmayacağını söylediğini anlattı. Abyş'e göre herkes toplum için çalışmalı ve sorumluluk almalıydı.

“İlkbahar Tatilim” İlkbahar tatili bitince öğrenciler yeniden okula döndüler. Öğretmenleri, tatilde neler yaptıklarını anlatan bir kompozisyon yazmalarını istedi. Aygöl, tatilini inek çiftliğinde geçirdiğini anlattı. İneklerden korktuğundan ve orada gördüğü güzel doğadan söz etti. Abdilas ise tatil boyunca sulama kanalının kazılmasına yardım ettiğini yazdı. Kanalin tamamlanmasıyla tarlalar sürülmeye hazır hâle gelmişti. Çalışmanın yanı sıra kitap okumayı da ihmal etmemişti. T. Sıdıkbekov'un *Zamanımızın İnsanları* adlı kitabını ve başka yazarların eserlerini okumuştı.

Bir Buzağının Doğumu İneklerin doğum zamanı gelince Abdilas ile annesi Burma, doğum yapmakta olan bir ineğin yanından ayrılmadılar. İnek bir türlü doğuramayınca ikisi de endişeyle bekledi. Hayvanlardan iyi anlayan çoban Akun ise doğumun henüz gerçekleşmeyeceğini söyledi. Abdilas'ın elinde, Profesör Tsvetkov'un ineklerin üremesi ve doğumuyla ilgili kitabı vardı. O da kitabından öğrendiklerini göz önünde bulundurarak ineği dikkatle izliyordu.

Üç gün sonra inek sonunda bir buzağı dünyaya getirdi. Abdilas, Aygöl ve anneleri bu habere çok sevindi. Yıllardır ineklerle uğraşan Akun, tecrübesi sayesinde doğum zamanını ve bir ineğin ileride yeniden yavru olup yavru olmayacağını anlayabildiğini anlattı. Aygöl hemen buzağının resmini çizmeye koyuldu. Abdilas ise doğum mevsiminin ilk buzağısı olduğu için ona Tolbaş adını verdi.

Son Buzağı Abdilas'ın annesi Burma'ya sekiz inek verilmişti ve sekizi de buzağı doğurdu. Son doğan buzağının adı Kence oldu; bu ad “en son doğan” anlamına geliyordu. Aygöl ise buzağılardan birine çiçek anlamına gelen Gül adını verdi. Son buzağı doğarken de Abdilas ineğin yanındaydı. Artık Aygöl'le birlikte buzağıları gütmeyi öğreniyordu. Aygöl, yeni doğan buzağıların neden hemen otlatılmadığını sorunca Abdilas, biraz büyümeleri gerektiğini söyledi. Bir gece ilçe merkezinden dönen kolhoz başkanı Juma ile okul müdürü Kerimkul, ahırın yanında Abdilas'ı görünce şaşırdılar. Çalışkanlığını takdir ettiler.

Sınavlara Hazırlık Eğitim programına göre yedinci sınıf öğrencilerinin cebir, geometri ve dil derslerinden kapsamlı sınavlara girmeleri gerekiyordu. Matematik sınavlarında kesirler ve daha zor işlemlerin de yer aldığı yüz soru vardı.

Abdilas, Akay, Roza, Karı ve diğer öğrenciler sınavlara hazırlanmaya başladılar. Cebir sınavında zorlanmaktan çekinen Abdilas, Roza'dan kendisine yardım etmesini istedi. Birlikte matematik sorularını çözdükten sonra öğretmenleriyle ek derslere katılıyorlardı. Bu derslerde öğretmenleri, öğrencilerin çözmekte zorlandıkları soruları açıklıyor ve doğru çözüm yollarını gösteriyordu.

Sınav Günü Beklenen sınav günü sonunda geldi. Okul müdürü, matematik öğretmeni Aşım ve birkaç öğretmen daha cebir ve geometri sınavını resmen başlattı. Sınıflarda her zamankinden daha ciddi ve gergin bir hava vardı. Soru kâğıtları, sınav başlayana kadar kapalı zarflarda tutuluyordu. Abdilas soruları çözerken fazla zorlanmadı ve elinden geleni yaptı. Roza da dikkatini toplayıp soruları cevaplamaya çalıştı. Matematik öğretmeni Aşım, Karı'nın soruları çözmekte zorlandığını fark etti. Öğrencilere ellerinden geleni yapmalarını söyledi ve kopya çekmemeleri gerektiğini hatırlattı. Sınava toplam 26 öğrenci girdi.

Sınav Sonuçları Sınavdan sonra öğrenciler bir araya gelip hangi soruları çözebildiklerini, hangilerinde zorlandıklarını konuştular. Roza ile Abdilas, sınavdan sonra birbirlerine çiçek vermeye söz vermişlerdi. Roza sözünü tutup Abdilas'a bir çiçek getirdi, ama Abdilas çiçek almayı unutmuştu.

Bir süre sonra öğretmenler sınav sonuçlarını açıkladı. Sınava giren 26 öğrenciden yedisi 5, on ikisi 4, yedisi ise 3 almıştı. Karı da 3 alan öğrenciler arasındaydı. Öğretmenler, herkesin hak ettiği notu aldığını söyledi. Matematikte zorlanan Karı ise 3 aldığı için yine de mutluydu.

Son Sınavlar ve Veda Sıradaki sınav Kırgız dili ve edebiyatındandı. Abdilas'ın ilk sorusu, temel cümle ve yan cümleden oluşan birleşik cümlelerle ilgiliydi. İkinci soruda, Kırgız şair Toktogul Satılganov'un Ekim Devrimi öncesindeki şiirleri soruldu. Son olarak verilen bir cümlelin dil bilgisi açısından çözümlemesini yapması gerekiyordu. Sözlü sınavda Abdilas üç soruyu da başarıyla cevapladı.

Abdilas ve sınıf arkadaşları bütün sınavlarını tamamladılar. 12 Haziran'da okulda yedinci sınıf öğrencileri için bir veda toplantısı düzenlendi. Böylece öğrenciler için okul hayatlarının önemli bir dönemi sona eriyordu.

Yaylaya Yolculuk Ertesi gün Abdilas, annesi Burma'yı ziyaret etmek için yaylaya doğru yola çıktı. Babasının akrabalarının yanında kaldığı için halası Kanuş, yolculuk öncesinde çantasını hazırlamasına yardım etti. Akay, Roza ve Karı da buzağların nasıl yetiştirildiğini görmek için ona katıldı. Atlarına binerek dağların arasından ilerlediler. Yolda güzel yaylalardan, akarsulardan ve görkemli dağlardan geçtiler. Çoban Bayalı onlara rehberlik ederken bir yandan da buzağı yetiştirme yöntemleri üzerine konuştular. Yol boyunca doğanın güzelliğine hayran kaldılar. Sonunda Burma'nın ineklerle buzağılara baktığı yaylaya ulaştılar.

Son-Göl Yaylasında Sonunda Narın bölgesinin yüksek dağ yaylalarından biri olan Son-Göl'e ulaştılar. Abdilas ve arkadaşları, karşılaştıkları eşsiz manzaradan çok etkilendiler. Abdilas, üç ay içinde buzağlarının ne kadar büyüdüğünü görünce şaşırıldı. Kız kardeşi Aygöl, en son doğan Kence'nin iyice büyüdüğünü, hatta bazen kendisini itip kenara savurduğunu anlattı.

Çocuklar zamanla buzağlarla ilgilenmeyi öğrendiler. Sütü kaymağından ayıran makineyi kullanmayı da denediler. Burma, tuttuğu kayıtları göstererek bu yıl geçen yıla göre daha fazla süt sağdığını anlattı. Abdilas ve arkadaşları da her buzağıyı tartıp ağırlığını tek tek deftere yazdılar.

Buzağların Gelişimini Karşılaştırmak Abdilas, hangi buzağların daha ağır olduğunu sorunca annesi Burma, Roza'nın annesinin buzağısının ve Akay'ın babasının iki buzağısının daha ağır geldiğini söyledi. Abdilas buna üzüldü. Kendi buzağlarının neden aynı gelişimi gösteremediğini merak ediyordu. Burma, diğer ailelerin yıllardır inek ve buzağı yetiştirdiğini, bu işte daha deneyimli olduklarını anlattı.

Abdilas ve arkadaşları daha iyi sonuç almak için buzağların son on beş günde ne kadar kilo aldığını hesaplamaya başladılar. Sığır çiftliğinin sorumlusu Batış çiftliği ziyarete geldiğinde, yaptıkları hesapları ona sunmak istiyorlardı.

Vitka ile Tanışma Abdilas ve arkadaşları, buzağların ne kadar büyüdüğünü gösteren kayıtlarını Batış'a sundular. Buzağların gelişimini nasıl takip ettiklerini anlattılar; Batış da onları dikkatle dinledi.

Bir süre sonra, yazın yaylalarda hayvancılıkla uğraşanların sağlığıyla ilgilenen, Frunze'den gelen Rus hemşire Vera çocuklara kardeşi Vitka'nın köye geldiğini söyledi. Onlarla tanışmasını istiyordu. Vera, kendisinin Kırgızca'yı basitçe konuştuğunu, kardeşinin ise Kırgızca'yı ondan daha iyi bildiğini anlattı. Köye vardıklarında Vitka'yı, kültür merkezi olarak kullanılan Kızıl Ev'in yanında kitap okurken buldular. Abdilas ona Rusça selam verdi, Vitka da karşılık verdi. Çocuklar kendilerini tanıttılar. Karı dağda yetişen ıshın otunu, Abdilas çantasındaki kurutu, Vitka ise şehirden getirdiği elmaları çıkardı. Köyden bir kadın da kımız getirdi. Hep birlikte Kızıl Ev'de oturup yemeklerini paylaştılar.

Vitka'yla Dostluk Abdilas ve arkadaşları Vitka'yla kısa sürede yakın dost oldular. Bir araya geldiklerinde kitaplardan söz ettiler. Vitka, özellikle Boris Polevoy'un Gerçek Bir İnsanın Öyküsü adlı kitabını anlattı. Abdilas da bu kitabı daha önce duyduğunu söyledi. Vitka, savaşta iki bacağını kaybetmesine rağmen yeniden uçmayı başaran Sovyet pilotunun kahramanlığını heyecanla anlattı.

Daha sonra çocuklar Vitka'ya ata binmeyi öğrettiler. Vitka kısa sürede öğrendi ve ata binmekten büyük keyif aldı. Son-Köl yaylasını çok sevdiğini, buranın dağlarına ve uçsuz bucaksız manzarasına hayran kaldığını söyledi.

Yaylada Bir Macera Komsomol'un bölgedeki temsilcisi Kurman, yayladaki öğrencileri ziyarete geldi. Yaylada yaşayanlara gazete ve dergi dağıtacak birini arıyordu. Yaylaları iyi bilen Karı, atıyla dolaşıp yayınları dağıtmayı gönüllü olarak üstlendi.

Daha sonra öğrenciler pikniğe çıktılar. Vitka da güzel manzaraları fotoğraflamak için fotoğraf makinesini yanına aldı. Birden yağmur başlayınca çocuklar bir mağaraya sığınıp ateş yaktilar. Boorsok denilen kızarmış hamur parçalarını ekşi kremayla yiyip kımız içtiler. Dışarıda yağmur yağarken ateşin çevresinde oturup birbirlerine hikâyeler anlattılar ve birlikte güzel vakit geçirdiler.

Pınar Başında Bir Sabah Ertesi sabah öğrenciler geç uyandılar. Sabah egzersizlerini yaptıktan sonra kumlu zeminden fiskiye gibi fişkiran bir su kaynağını görmeye gittiler. Vitka, yerin altında su taşıyan katmanlar bulunduğunu anlattı. Su, kumun yumuşak bir katmanından yol bulunca fiskiye gibi yukarı fişkırıyordu. Vitka, üniversitede jeoloji ve coğrafya eğitimi almayı, böyle yerleri daha yakından incelemeyi hayal ediyordu. Bu sırada Karı, yaylada yaşayanlara dağıtmak üzere gazete ve dergilerle geldi. Yeni postacılık görevinden büyük gurur duyuyordu.

Barış İçin Söylenen Şarkılar Aygöl ile Roza kır çiçekleri topluyorlardı. Bir ara insanların Burgandı Suu'ya doğru gittiğini gördüler. Karı, orada bir toplantı yapılacağını, ardından da bir konser verileceğini söyledi. Bunun üzerine üçü birlikte toplantı alanına gittiler.

Meydanda insanlar, konuşmacıların önünde duracağı kürsüyü hazırlamak için masaları yan yana diziyorlardı. Toplantı başlayınca konuşmacı barışın öneminden söz etti. Sosyalizmin ve Sovyetler Birliği'nin insanlara barış içinde yaşama imkânı sağladığını söyledi. Savaşın geride yalnızca ölüm ve gözyaşı bıraktığını vurguladı. Aygöl'ün aklına babası geldi. *Savaş olmasaydı babam da şimdi hayatta olurdu*, diye düşündü. Ardından konser başladı. Dinleyiciler özellikle koronun seslendirdiği "Demokratik Gençlik Marşı"nı çok beğendiler. Koro, "Şarkılarımızı susturamayacaksınız, asla!" diye coşkuyla söylüyordu.

Bir Annenin Tesellisi Aygöl, annesi Burma'nın yanında yurttan uyuyordu. Ay ışığı yurdun içini aydınlatıyordu. Birden Aygöl uykusunda ağlamaya başladı. "Hayır, istemiyorum! Hayır, hayır!" diye sayıklıyordu. Burma uyanıp kızına sokuldu. "Ne oldu canım benim?" diye sordu.

Aygöl hıçkırarak, "Savaş istemiyorum. Babamı kaybettim," dedi. Burma kızını kollarının arasına alıp saçlarını okşadı. "Canım kızım, savaş artık bitti. Sovyet ülkesinde güzel bir hayatımız olacak. Baban, sana hamileyken öldü. Sen de ağabeyin Abdilas da büyüüp mutlu insanlar olacaksınız," diyerek onu teselli etti. Burma kızını sakınleştirdi. Aygöl yeniden uykuya dalmadan önce usulca sordu: "Bir daha savaş olmayacak, değil mi anne?"

Kır Çiçeklerini Toplamak ve Kurutmak Roza ile Aygöl, biyoloji ve coğrafya öğretmenlerinin verdiği herbaryum ödevi için kır çiçekleri ve yörede yetişen nadir bitkileri topluyorlardı. Yaylada farklı türde çiçekler arıyor, özellikle yalnızca o bölgede yetişen ender bitkileri bulmaya çalışıyorlardı. Ödevleri için olabildiğince çok çeşit toplamayı istiyorlardı. Roza, topladığı çiçekleri ve bitkileri zarar vermeden kurutmak için büyük özen gösteriyordu. Okulda öğretmenlerinin gösterdiği yöntemi uygulayarak bitkileri dikkatlice presliyor, biçimlerini korumalarını sağlıyordu. Abdilas'tan da kendisine yardım etmesini istedi. Abdilas, Roza'nın kuruyan çiçekleri ve bitkileri dosyalara yerleştirmesini, her birinin yanına adını yazmasını ilgiyle izliyordu. Roza, hazırladığı herbaryumun düzenli ve bilgilendirici olmasını, her bitkinin doğru biçimde tanıtılmasını istiyordu.

Tölbaşı'nın Yaralanması Roza ile Aygöl kır çiçekleri toplarken buzağıları da yakınlarında otluyordu. Abdilas, buzağısı Tölbaşı'yı gözetliyordu. Birden Tölbaşı'nın topalladığını fark etti. Ayağı şişmişti ve yürümekte zorlanıyordu. Abdilas çok endişelendi; buzağının ayağının kırılmış olabileceğinden korkuyordu. Hemen yayla kampına koşarak çiftlik sorumlusu Batış'a ve sürünün başındaki Akun'a haber verdi. Akun, buzağının ayağını dikkatlice muayene etti ve Abdilas'a kemiğin kırılmadığını, yalnızca ayağını incittiğini söyledi. Potasyum permanganatla tedavi edilmesini ve birkaç gün boyunca fazla hareket etmeden dinlenmesini önerdi. Veteriner gelip Tölbaşı'yı iki kez tedavi etti. Abdilas, buzağısının bir an önce iyileşmesini umarak onu gözledi. Neyse ki tedavi işe yaradı. Birkaç günlük dinlenmenin ardından Tölbaşı yeniden ayağa kalktı. Abdilas, buzağısının iyileştiğini görünce rahat bir nefes aldı.

Piyoner Gazetesinden Gelen Konuklar Bir gün Karı, *Kızıl Kırgızistan* gazetesıyla birlikte birkaç gazete daha getirdi. Öğrenciler gazeteleri okuyorlarken Komsomol'un bölge temsilcisi Kurman'ın iki gençle birlikte kendilerine doğru geldiğini gördüler. Gençler şehir modasına uygun giyinmişlerdi; kravat takıyor, kollarında da Pobeda marka saatler taşıyorlardı. Tıpkı Sovyet görevlileri gibiydiler.

Kurman, konukların Frunze'den geldiklerini ve *Kırgızstan Pioneri* gazetesinde çalıştıklarını anlattı. Bu gazete, Sovyet Kırgızistanı'ndaki okul çocuklarına yönelikti. Gazetenin okuyucuları, Sovyet döneminde çocuklar için kurulmuş bir gençlik örgütü olan Piyonerler'in üyeleri idi. Konuklar, Abdilas'a ve arkadaşlarına çiftlik işlerinde nasıl yardımcı olduklarını, buzağılarla nasıl ilgilendiklerini sordular. Öğrencilerin hazırladığı herbaryumla da yakından ilgilendiler. Roza'nın ve diğer öğrencilerin fotoğraflarını çektiler. Ayrıca öğrencileri, yayladaki yaşamlarını ve yaptıkları işleri anlatan yazılar hazırlayıp *Kırgızstan Pioneri* gazetesine göndermeye teşvik ettiler.

Koyunları Kurtlardan Korudukları Gece Yayla çadırları dağların ve kırların farklı yerlerine kurulmuştu. Bazıları birbirine yakın, bazılarıysa oldukça uzaktaydı. Bir gün iki çiftliğin çevresinde kurtların görüldüğü haberi yayıldı.

Çiftliklerden birinde ailenin babası işleri için köye gitmişti. Karısı ve oğlu çadırdan yalnız kalmış, uzaktan gelen kurt sesleri yüzünden korkuya kapılmışlardı. Abdilas'la yaşıt olan çocuk, yardım istemek için koşarak

onun yanına geldi. Herkes ona Sıyrık derdi. Güneşin ve rüzgârın yüzünü yıpratması yüzünden bu lakabı almıştı; gerçek adını ise kimse bilmiyordu.

Abdilas, Akay ve Karı, Sıyrık'la birlikte onun ailesinin kaldığı yere gitti. Vitka da onlarla geldi. Çocuklar sabaha kadar uyumadan koyun ağılını beklediler. Sıyrık'ın annesi yardımları için onlara teşekkür etti. Gece boyunca eski göçebe oyunları oynayarak vakit geçirdiler. Vitka, bu oyunların şehirde oynanamayacağını düşünüyordu.

Ertesi sabah dönüş yolunda başka bir koyun sürüsüne rastladılar. Sürünün başında çoban yoktu. Biraz ileride uyuyakalmış çobanı bulup uyandırdılar, ardından yollarına devam ettiler.

Gazeteden Gelen Güzel Haber Bir gün, sürülerin baş çobanı Akun, yöredeki birkaç erkekle bir araya gelmiş, onlara hayatından anılar anlatıyordu. Çocuklar da çevrelerine toplanmış, anlatılanları ilgiyle dinliyorlardı. Tam o sırada genç postacı Karı, müjdeli bir haberle çıkageldi. Şaşkınlığını belli etmemeye çalışarak *Kırgızistan Piyonerleri* gazetesini çıkardı. Gazetede, Abdilas, Akay, Karı, Roza ve Aygül'ün anlatıldığı "Genç Yurtseverler" başlıklı bir yazı yayımlanmıştı. Herkes fotoğraflara baktı, yazıyı dikkatle okudu. Gazetede kendilerini görmek hepsini çok sevindirdi.

Üstelik sevinçleri bununla da bitmiyordu. Daha önce ziyaret ettikleri gazeteciden kendilerine özel bir not gelmişti. Kolhoz başkanı da onlara bir teşekkür mektubu göndermişti. Bütün bu güzel haberler çocukları gururlandırmış ve mutlu etmişti.

Vitka'ya Veda Sonbahar gelmiş, yaylanın yemyeşil otları sararmaya başlamıştı. Okulların açılmasına da pek az kalmıştı. Vitka'nın artık şehre dönmesi gerekiyordu; anne babası onu bekliyordu. Burma, Akun ve çocuklar, arkadaşları ayrılmadan önce ona verecekleri hediyeleri hazırladılar. Tereyağıyla kurut verdiler. Akay da çok sevdiği güzel kemerini Vitka'ya hediye etmek istedi ama Vitka kabul etmedi. Vitka da arkadaşlarını eli boş bırakmamıştı. Aygül'e bir Piyoner fuları ile pastel boyalar getirmişti. Abdilas'a, Akay'a ve Karı'ya birer kitap; Roza'ya ise güzel bir ipek eşarp vermişti. Vitka, arkadaşlarına tek tek teşekkür edip onlarla vedalaştı. Sonra şehre doğru yola çıktı. Yaylada geçirdiği güzel yazı ve arkadaşlarını unutmayacaktı.

Genç Piyonerleri Komsomol'a Hazırlamak Komsomol temsilcisi Kurman, kültür merkezinde oturmuş, Komsomol'u anlatan şiirler okuyordu. Bu örgütün bir parçası olmaktan, onun ideallerine bağlı kalmaktan gurur duyuyordu. Sovyetler Birliği Komünist Gençlik Birliği olan Komsomol, gençleri komünist düşünceyle yetiştirmeyi ve sosyalist toplumun kurulmasına katkıda bulunmaya teşvik etmeyi amaçlıyordu. Çocuklar, Komsomol'a katılacak yaşa gelmeden önce Genç Piyonerler örgütüne üye oluyorlardı.

Birden Kurman'ın gözü çantasına ilişti. Komsomol'un tüzüğü, yani *ustav*, çantasındaydı! Onu bulunca çok sevindi. Çünkü yaylada yaşayan genç Piyonerlerle örgütün kurallarını ve ilkelerini konuşmayı planlıyordu. Bu çocuklar da yakında Komsomol'a katılacak yaşa geleceklerdi. O dönemde Sovyetler Birliği'nde yetişen pek çok genç gibi onlar da sosyalizmin ideallerine inanıyor, ülkelerine bağlılık duymayı ve toplum için çalışmayı bir görev ve gurur kaynağı saymayı öğreniyorlardı.

Sonbahar Otlaklarına Göç Son Göl'ün yüksek yaylalarında otlar tükenmişti. Sığırlar ve koyunlar yiyecek ot bulabilmek için oraya buraya dolaşıyordu. Sürülerin baş çobanı Akun, sığır çiftliğinin yöneticisi Batış'tan hayvanları daha alçak kesimlerdeki sonbahar otlaklarına indirmesini istedi. İneklerin sütü iyice azalmıştı; sürülerin bir an önce daha iyi otlaklara ulaşması gerekiyordu.

Kolhozda, sürülerin ne zaman ve nereye götürüleceğine karar veren bir otlak kurulu vardı. Akun'un hayvanların vakit kaybetmeden başka bir yere taşınması gerektiğini bildirmesi üzerine kurul göç kararını onayladı. Kırgızlar geleneksel olarak hayvanlarını mevsime göre dört ayrı otlakta otlatırlardı: kışlık otlak *kıştoo*, ilkbahar otlak *cazdoo*, yaz yaylası *cayloo*, sonbahar otlak *küzdoo* olarak adlandırılırdı. Böylece sürüler Son-Köl'ün yüksek yaylalarından indirilerek köylere daha yakın olan sonbahar otlaklarına götürüldü.

Vitka'dan Gelen Sürpriz Çocuklar sonbahar otlaklarına doğru ilerlerken karagat, yani siyah frenk üzümü çalılarını gördüler. Çalıların üzerindeki meyveleri toplamaya koyuldular. Tam o sırada Abdilas, Akay ve Roza, postacı arkadaşları Karı'yı gördüler. Karı'nın yine güzel bir haberi vardı: Vitka, Frunze'den kocaman bir torba dolusu hediye göndermişti! Vitka, hediyelerin adil bir şekilde paylaşılmasını istediği için torbayı Roza ile Aygül'e göndermişti. Kızlar torbayı heyecanla açtılar. İçinden çıkan taze meyveleri görünce çok sevindiler. Sonbahar otlaklarına vardıklarında çocuklar, yolda topladıkları karagatları ve Frunze'den gelen

meyveleri oradakilerle paylaştılar. Uzaklarda olsa da Vitka, bu güzel sürpriziyle herkesin yüzünü güldürmeyi başarmıştı.

Yaz Tatilini Anlatan Kompozisyonlar Okulların açılmasına az kalmıştı. Roza, Aygöl, Abdilas, Akay ve Karı bir tepenin üzerinde buluşup yaz tatilinde neler yaptıklarını anlattıkları kompozisyonlarını yanlarında getirdiler. Bu, öğrenciler için verilmiş zorunlu bir ödevdi. Sırayla yazdıklarını okudular, anlattıkları üzerine konuştular.

Sıra Aygöl'e geldiğinde kompozisyon yazmadığını söyledi. Roza, ilkokul öğrencilerinin böyle bir ödev yapmak zorunda olmadığını anlatarak onu rahatlattı.

Diğerleri yazılarında baktıkları buzağılardan, Vitka'nın ziyaretinden ve yaz boyunca birlikte yaşadıkları birbirinden ilginç olaylardan söz etmişlerdi. Birbirlerini dinledikçe yaz tatilindeki maceralarını yeniden hatırladılar ve o yaz ne kadar çok şey yaşadıklarını fark ettiler.

Komsomol'a Hazırlık Abdilas, Kurman'ın kendisine verdiği Komsomol tüzüğünü çıkardı. Büyük öğrenciler yakında Piyonerler Birliği'nden Komsomol'a geçecekleri için hazırlık yapmak istiyorlardı. Tüzüğü dikkatle okudular, maddeleri tek tek incelediler ve en önemli olanları ezberlediler. Ardından Komsomol hakkında güzel bir şarkı bulup hep birlikte yüksek sesle söylediler.

Tam o sırada kolhoz başkanı Cuma ile okul müdürü Kerimkul'un kendilerine doğru geldiğini gördüler. İkisi de öğrencileri selamlayıp yaz boyunca gösterdikleri emek için teşekkür etti. Kolhoz başkanı, yaz boyunca yaptıkları işin karşılığında ücret alacaklarını söyledi. Çocuklar da yaz boyunca baktıkları buzağıları gururla gösterdiler. Kolhoz başkanı ile okul müdürü öğrencileri emeklerinden dolayı övdü. Çocuklar takdir edilmekten mutluydu; bir yandan da yeni okul yılının başlamasını sabırsızlıkla bekliyorlardı.

KARAKTER ANALİZİ

Abdilas

Abdilas, hikâyede ailesine yardım etmeye çalışan, zorluklarla mücadele eden ve geleceği için çabalayan bir çocuk olarak karşımıza çıkar. Yaşadığı olaylar, onun karakterinin farklı yönlerini ortaya çıkarır. Ailesinin içinde bulunduğu koşullar, Abdilas'ın sorumluluklarını daha erken yaşta anlamasına neden olur. Karşılaştığı güçlükler karşısında pes etmek yerine çözüm bulmaya çalışır. Annesinin yükünü hafifletmek ve ailesine destek olmak onun için önemlidir. Davranışları, yalnızca kendisini değil, çevresindeki insanları da düşündüğünü gösterir. Abdilas'ın çalışkanlığı, azmi ve sorumluluk duygusu, onun kişiliğini anlamamıza yardımcı olur. Hikâye boyunca yaşadıkları, olgunlaşmasına ve hayata daha gerçekçi yaklaşmasına katkıda bulunur.

Çalışkan Abdilas'ın en belirgin özelliklerinden biri *çalışkan* olmasıdır. Ailesinin yaşadığı zorlukları gördüğü için çalışmanın ve emek vermenin önemini anlar. Kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve annesine destek olmak ister. Onun için çalışmak yalnızca para kazanmak anlamına gelmez; aynı zamanda ailesine karşı görevlerini yerine getirmenin bir yoludur. Zor koşullarda yaşamasına rağmen daha iyi bir hayat için çaba göstermesi, çalışkanlığını ortaya koyar. Abdilas, karşısına çıkan sorunların kendiliğinden çözülmesini beklemek yerine elinden geleni yapmaya çalışır. Bu özelliği, onun güçlü bir iradeye sahip olduğunu ve hayatın sorumluluklarından kaçmadığını gösterir.

Sorumlu Abdilas, ailesinin içinde bulunduğu durumu anlayan ve kendi üzerine düşen görevleri önemseyen *sorumlu* bir çocuktur. Annesinin yaşadığı sıkıntıları fark eder ve onun üzerindeki yükü azaltmak ister. Kendi davranışlarının ailesini nasıl etkilediğini düşünmesi, olgunlaşmaya başladığını gösterir. Sorumluluk duygusu, onun yalnızca kendi rahatını düşünmediğini, ailesinin geleceğini de önemseydiğini ortaya koyar. Abdilas, karşılaştığı zorluklarda başkalarının kendisi için her şeyi yapmasını beklemeyi. Yapabileceği şeyleri kendi çabasıyla gerçekleştirmeye çalışır. Bu özelliği sayesinde güvenilir biri olarak görülür ve ailesine karşı duyduğu bağlılık davranışlarına yansır.

Azimli Abdilas'ın *azimli* olması, karşılaştığı güçlükler karşısında mücadele etmeyi sürdürmesinden anlaşılır. Hayatı her zaman kolay değildir ve ailesinin ihtiyaçları onun üzerinde baskı oluşturur. Buna rağmen daha iyi bir geleceğe ulaşma isteğinden vazgeçmez. Yaşadığı sorunları aşmak için çaba

göstermesi, onun kolayca pes etmeyen bir karaktere sahip olduğunu gösterir. Abdilas, başarıya ulaşmanın zaman ve emek gerektirdiğini öğrenir. Her şey istediği gibi gitmese bile ilerlemek için fırsatlar arar. Onun azmi, zor koşulların insanı durdurmak zorunda olmadığını anlatır. Bu özellik, okuyucuya sabırlı olmanın ve hedefler için mücadele etmenin önemini hatırlatır.

Yardımsever Abdilas, ailesinin ihtiyaçlarını kendi isteklerinden önce düşünebildiği için *yardımsever* bir karakter olarak değerlendirilebilir. Özellikle annesine destek olma isteği, onun başkalarının yaşadığı sıkıntılara karşı duyarlı olduğunu gösterir. Ailesinin daha rahat bir hayat sürmesi için çaba göstermesi, yardımseverliğinin davranışlarına yansıdığını ortaya koyar. Abdilas, yalnızca kendisi için bir şeyler kazanmayı amaçlamaz; elde ettiği imkânlarla sevdiklerinin yaşamını da iyileştirmek ister. Onun bu özelliği, aile bağlarının ve dayanışmanın önemini vurgular. Yardımseverliği sayesinde çevresindeki insanlara karşı anlayışlı yaklaşır ve ihtiyaç duyulduğunda sorumluluk almaya hazır olduğunu gösterir

Burma

Burma, hikâyede ailesini korumaya ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan bir anne olarak öne çıkar. Yaşamın getirdiği güçlükler, onun günlük hayatını zorlaştırırsa da ailesine karşı duyduğu sevgi ve bağlılık devam eder. Çocuklarının geleceğini düşünür ve onların daha iyi şartlarda yaşamasını ister. Karşılaştığı sorunlar karşısında dikkatli davranmaya, elindeki imkânları en iyi şekilde kullanmaya çalışır. Burma'nın davranışları, annelik sorumluluğunun onun hayatında ne kadar önemli olduğunu gösterir. Ailesi için gösterdiği çaba, sabırlı ve dayanıklı yönünü ortaya çıkarır. Hikâyedeki olaylar, onun hem güçlü hem de ailesinin iyiliğini önemseyen bir insan olduğunu anlamamızı sağlar.

Şefkatli Burma'nın *şefkatli* olması, çocuklarına karşı duyduğu sevgi ve onların iyiliğini düşünmesiyle anlaşılır. Bir anne olarak çocuklarının ihtiyaçlarını önemser ve onların güvenli bir ortamda yaşamasını ister. Ailesinin karşılaştığı zorluklar, çocuklarına gösterdiği ilgiyi ortadan kaldırmaz. Aksine, yaşanan sıkıntılar onun ailesine daha fazla sahip çıkmasına neden olur. Burma, çocuklarının yalnızca günlük ihtiyaçlarını değil, gelecekte mutlu ve güvende olmalarını da düşünür. Onlara karşı duyduğu sevgi, davranışlarının temelinde yer alır. Şefkatli oluşu, onun annelik sorumluluğunu ciddiye aldığını ve ailesinin mutluluğunu kendi hayatının önemli bir parçası olarak gördüğünü gösterir.

Tedbirli Burma, ailesinin geleceğini ve güvenliğini düşündüğü için *tedbirli* bir karakter olarak değerlendirilebilir. Yaşadığı zorluklar, kararlarını dikkatli vermesini gerektirir. Elindeki imkânların sınırlı olduğu durumlarda ne yapacağını düşünür ve ailesini olumsuz etkileyebilecek sorunlardan korumaya çalışır. Özellikle çocuklarının iyiliği söz konusu olduğunda gelişigüzel davranmak yerine dikkatli olmayı tercih eder. Tedbirli olması, onun hayatın gerçeklerini anladığını ve sorumluluklarının farkında olduğunu gösterir. Burma, karşılaşabileceği güçlükleri önceden düşünerek ailesinin zarar görmesini engellemek ister. Bu özelliği, onun yalnızca duygularıyla hareket etmediğini, aynı zamanda mantıklı kararlar vermeye de önem verdiğini ortaya koyar.

Becerikli Burma'nın *becerikli* olması, günlük hayatın gerektirdiği işleri yerine getirmeye ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmasında görülür. Zor koşullar altında yaşasa bile elindeki imkânları değerlendirmesi gerekir. Ailesinin düzenini korumak ve çocuklarının ihtiyaçlarıyla ilgilenmek için çaba gösterir. Beceriklilik, onun yalnızca belirli işleri yapabilmesi değil, aynı zamanda karşılaştığı sorunlara çözüm bulmaya çalışması anlamına gelir. Burma, hayatın getirdiği sorumlulukları üstlenerek ailesinin yaşamını sürdürmesine yardımcı olur. Bu özelliği, onun pratik düşünebilen ve günlük sorunlarla başa çıkmaya çalışan biri olduğunu gösterir. Ailesine verdiği destek, becerikliliğinin yaşamındaki önemini ortaya koyar.

Dayanıklı Burma, karşılaştığı sıkıntılara rağmen ailesi için çaba göstermeyi sürdürdüğünden *dayanıklı* bir karakterdir. Hayatındaki güçlükler onun için yorucu olsa da çocuklarına karşı sorumluluklarını bırakmaz. Zor zamanlarda ailesini korumaya ve onların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. Dayanıklılığı, hiçbir zaman üzülmeyi veya yorulmadığı anlamına gelmez. Asıl önemli olan, bütün zorluklara rağmen mücadele etmeye devam etmesidir. Burma'nın bu yönü, annelik sorumluluğunun ve aile sevgisinin ona güç verdiğini

düşündürür. Yaşadığı olaylar, onun sabırlı davranmasını ve sorunlarla başa çıkmasını gerektirir. Böylece Burma, okuyucuya güçlükler karşısında direnmenin önemini gösterir.

Karı

Karı, hikâyede davranışları ve diğer insanlarla ilişkileri aracılığıyla tanınan bir karakterdir. Olaylar sırasında sergilediği tutumlar, sorumluluk anlayışını ve kişiliğinin farklı yönlerini anlamamıza yardımcı olur. Başlangıçta kanal temizleme işine katılmak istememesi, çalışmaya karşı isteksiz davranabildiğini gösterir. Okul hayatında matematikten aldığı nota sevinmesi ise başarıyı değerlendirme biçimi hakkında fikir verir. Karı'nın davranışları her zaman aynı özellikleri yansıtmayabilir; farklı durumlarda farklı yönleri ortaya çıkabilir. Arkadaşlarıyla ilişkileri, çalışma konusundaki tutumu ve kendisiyle ilgili düşünceleri, karakterini anlamak açısından önemlidir. Bu nedenle Karı'yı değerlendirirken hikâyedeki davranışlarını ve olaylara verdiği tepkileri birlikte ele almak gerekir.

Tembel Karı'nın *tembel* olarak değerlendirilebilecek yönü, başlangıçta kanal temizleme işine katılmak istememesidir. Bu davranışı, fiziksel çaba gerektiren bir işe karşı isteksiz olduğunu düşündürür. Başkaları çalışırken onun çalışmaktan kaçınması, sorumluluklarını yerine getirme konusunda yeterince istekli olmayabileceğini gösterir. Ancak tek bir davranıştan hareketle onun her zaman tembel olduğunu söylemek doğru olmaz. Karakterin farklı olaylardaki tutumları da değerlendirilmelidir. Kanal temizleme işine katılmak istememesi, o anki düşüncesini ve çalışmaya karşı yaklaşımını ortaya koyar. Bu özellik, hikâyede sorumluluk almanın ve ortak işler için emek vermenin önemini anlamamıza yardımcı olur.

Sosyal Karı'nın *sosyal* yönü, diğer insanlarla kurduğu ilişkiler ve çevresindeki kişilerle etkileşimi üzerinden değerlendirilebilir. İnsanların davranışlarını ve düşüncelerini anlamak, bir karakterin sosyal yönünü tanımamıza yardımcı olur. Karı'nın hikâyedeki ilişkileri, onun toplum içinde nasıl davrandığını ve başkalarıyla nasıl iletişim kurduğunu incelemek için önemlidir. Sosyal olmak yalnızca çok konuşmak veya çok sayıda arkadaş sahibi olmak anlamına gelmez; insanlarla iletişim kurabilmek ve ortak yaşamın bir parçası olabilmek de bu özelliğin kapsamındadır. Karı'nın davranışları, diğer karakterlerle ilişkileriyle birlikte ele alındığında daha iyi anlaşılır. Bu değerlendirme, onun kişiliğinin yalnızca çalışma tutumundan ibaret olmadığını gösterir.

Yardımsaver Karı'nın *yardımsaver* olup olmadığını değerlendirirken diğer insanlara karşı davranışlarına bakmak gerekir. Yardımsaver bir insan, başkalarının ihtiyaçlarını fark eder ve gerektiğinde onlara destek olur. Karı'nın hikâyedeki davranışları, çevresindeki kişilerle ilişkileri bakımından incelenmelidir. Özellikle ortak işlerde başkalarına yardım edip etmediği, onun bu özelliğini anlamak açısından önem taşır. Başlangıçta kanal temizleme işine katılmak istememesi, ortak sorumluluklar konusunda isteksiz davrandığını gösterir; bu nedenle yardımsaverliği hakkında kesin bir yargıya varmak için başka örneklerle de ihtiyaç vardır. Karakter analizi yaparken yalnızca olumlu özellikleri sıralamak yerine, davranışların metinde gerçekten nasıl gösterildiğini dikkate almak gerekir.

Gururlu Karı'nın *gururlu* yönü, matematikten aldığı üç nota sevinmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu tepki, kendi başarısını değerlendirme biçimini ve elde ettiği sonuçtan duyduğu memnuniyeti gösterir. Ancak gururlu olmak her zaman kendini başkalarından üstün görmek anlamına gelmez. Bazen kişi, kendi koşullarına göre elde ettiği bir sonuçtan memnun olabilir ve bunu önemli bulabilir. Karı'nın aldığı nota sevinmesi, onun başarı anlayışını anlamak için değerlendirilebilecek bir ayrıntıdır. Bu davranış, okul başarısına yaklaşımı hakkında fikir verir. Yine de onun gururlu bir karakter olduğu sonucuna ulaşırken hikâyedeki diğer davranışlarını da dikkate almak gerekir. Böylece daha dengeli bir karakter değerlendirmesi yapılabilir.

TEMALAR

Dostluk: Ruslarla Kırgızlar Arasındaki Dostluk

Eserde Ruslarla Kırgızlar arasındaki dostluk, farklı milletlerden insanların birbirlerini tanıması, birbirlerinin kültürlerine alışması ve zamanla güçlü bağlar kurması üzerinden anlatılır. Sovyet edebiyatında halklar arasındaki dostluk sıkça işlenen temalardan biridir. Özellikle Ruslarla diğer Sovyet halkları arasındaki ilişkiler, farklı milletlerin ortak bir toplumda dayanışma içinde yaşayabileceği düşüncesini yansıtır. Vitka ile Kırgız arkadaşları arasındaki ilişki de bu anlayışın bir örneğidir.

Vitka, yaz tatilini Kırgız arkadaşlarıyla geçirirken onların günlük yaşamını ve geleneklerini yakından tanıma fırsatı bulur. Birlikte vakit geçirir, yemeklerini paylaşır, kitaplar hakkında konuşur ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenirler. Zamanla aralarında yalnızca sıradan bir arkadaşlık değil, karşılıklı güvene ve sevgiye dayanan güçlü bir bağ oluşur. Yaz tatili sona erip Vitka'nın şehre dönme zamanı geldiğinde bu dostluğun önemi daha da belirginleşir. Burma, Akun ve çocuklar, arkadaşlarının ayrılacak olmasına üzüldüler ve ona kendi imkânlarıyla hazırladıkları hediyeleri verirler. Vitka da arkadaşlarını düşünerek her biri için ayrı bir hediye getirmiştir.

Bu sahne, Ruslarla Kırgızlar arasındaki dostluğun karşılıklı ilgi, saygı ve paylaşım yoluyla geliştiğini gösterir. Arkadaşların birbirlerine verdikleri hediyeler, yalnızca birer eşya değil, birlikte geçirdikleri zamanın ve birbirlerine duydukları sevginin bir ifadesidir. Farklı milletlerden olmaları, aralarındaki yakınlığa engel olmaz. Aksine, birbirlerinin yaşamlarını tanımaları dostluklarını güçlendirir. Eser, bu ilişki aracılığıyla Ruslarla Kırgızların birbirlerini anlayabileceklerini ve samimi bağlar kurabileceklerini vurgular. Vitka şehirden ayrılırken yaz boyunca yaşadığı güzel günleri ve arkadaşlarıyla kurduğu dostluğu da beraberinde götürür.

Örnek Sahne: Sonbahar gelmiş, yeşil otlaklar sararmaya başlamıştı. Yeni okul yılının başlamasına az kalmıştı. Vitka'nın, kendisini bekleyen anne ve babasının yanına, şehre dönme zamanı gelmişti. Yaz boyunca Kırgız arkadaşlarıyla güzel günler geçiren Vitka'nın ayrılacak olması herkesi üzüyordu. Burma, Akun ve çocuklar, arkadaşlarına vermek için hediyeler hazırladılar. Ona ev yapımı tereyağı ve geleneksel bir yiyecek olan kurut verdiler. Kurut, tuzlanarak kurutulan bir çeşit peynirdi. Akai de çok sevdiği güzel kemerini Vitka'ya hediye etmek istedi. Ancak Vitka, kemerin Akai için ne kadar değerli olduğunu bildiğinden bu hediye nazikçe kabul etmedi.

Vitka da arkadaşlarını düşünmüş ve onlar için şehirden hediyeler getirmişti. Aygül'e bir öncü fuları ve bir kutu boya kalemı verdi. Abdilas, Akai ve Kari'nin her birine birer kitap hediye etti. Roza'ya ise güzel bir ipek eşarp verdi. Böylece Vitka, arkadaşlarının her birine onları düşündüğünü gösteren bir hediye sunmuş oldu.

Herkese içtenlikle teşekkür eden Vitka, arkadaşlarıyla vedalaştıktan sonra şehre doğru yola çıktı. Birlikte geçirdikleri yaz tatili sona ermişti, ancak bu süre içinde kurdukları dostluk unutulacak gibi değildi. Arkadaşlarının ona verdiği hediyeler ve onun arkadaşları için seçtiği armağanlar, aralarındaki sevgi ve bağlılığı gösteriyordu. Vitka, Kırgız arkadaşlarından ayrılırken yalnızca güzel bir yazı değil, hayatı boyunca hatırlayacağı dostlukları da geride bırakıyordu.

Tarımı: Hayvancılık ve Kırgızların Mevsimlik Otlak Geleneği

Sovyet döneminde tarım ve hayvancılık, Kırgızistan'da insanların geçimini sağladığı başlıca uğraşlardandı. Özellikle hayvancılıkla geçinen Kırgızlar, geleneksel olarak hayvanlarını mevsimlere göre farklı otlaklara götürürlerdi. İlkbaharda jazdoo denilen bahar otlaklarına, yazın jailoo adı verilen yüksek dağ yaylalarına, sonbaharda kuzdoo denilen otlaklara giderlerdi. Kış geldiğinde ise kyshtoo adı verilen kışlaklara döner, hayvanlarını soğuktan korumak için barınaklara alırlardı. Bu düzen sayesinde hayvanlar yıl boyunca otlayacak yer bulabiliyordu.

İlkbahar, hayvanların doğum yaptığı dönem olduğu için çobanlar açısından özellikle yoğundu. Yeni doğan buzağların, kuzuların ve diğer hayvan yavrularının bakılması, beslenmesi ve sağlıklarının takip edilmesi gerekiyordu. Bu dönemde çobanlara yardım etmek için öğrenciler, gençler ve başka işlerde çalışan insanlar da otlaklara giderdi. Abdilas da yaz tatilini annesi Burma ile birlikte sığır çiftliğinde çalışarak geçirmek ister. Kolhoz başkanına gidip isteğini anlatır. Okul müdürü ve kolhoz başkanının desteğiyle annesi de onunla birlikte otlaklara gitmeyi kabul eder. Burma, elli ineğin bulunduğu sürüde görevli çobanın yardımcısı olarak çalışmaya başlar.

Abdilas ve annesi, başçoban Akun'a özellikle ineklerin doğum döneminde yardım ederler. Burma'nın sorumluluğuna sekiz inek verilir ve sekizi de sağlıklı bir şekilde doğum yapar. Bir inek doğum yapmakta zorlandığında Abdilas endişeyle başında bekler. Bir yandan da Profesör Tsvetkov'un ineklerin üremesi ve doğum süreci hakkındaki kitabını okur. İlk doğan buzağıya, mevsimin ilk buzağısı anlamına gelen Tolbaşı adını verirler. Son doğan buzağıya ise en küçük ya da son doğan anlamındaki Kenje adı konur. Abdilas ve kız kardeşi Aygöl zamanla buzağuların bakımını öğrenir, onların gelişimini takip eder ve ağırlıklarını ölçerler.

Eserde hayvanların sağlığını korumak ve verimi artırmak için yapılan çalışmalar da anlatılır. Burma, süt üretimiyle ilgili kayıtlarını çocuklara gösterir; bu yıl bir önceki yıla göre daha fazla süt elde etmiştir. Abdilas ve arkadaşları buzağuların ağırlıklarını karşılaştırır, son on beş günde ne kadar kilo aldıklarını hesaplarlar. Amaçları, çiftlik yöneticisi Batış geldiğinde elde ettikleri sonuçları ona göstermektir. Abdilas'ın buzağısı Tolbaşı'nın ayağı sakatlandığında ise hemen Akun'dan ve Batış'tan yardım ister. Veteriner buzağıyı tedavi eder ve Abdilas iyileşene kadar onunla ilgilenir.

Hayvancılığın yanı sıra tarlalarda da yoğun çalışma yürütülür. Abdilas, arkadaşlarını bir araya getirerek tarlalara su ulaştırmak için yeni bir sulama kanalı kazmalarını önerir. Yaz aylarında Son Göl'ün yüksek yaylalarına çıkan çocuklar, burada buzağuların nasıl büyütüldüğünü ve süt ürünlerinin nasıl hazırlandığını öğrenirler. Ancak yüksek yaylalarda otlar tükenmeye başladığında sürülerin daha alçak otlaklara taşınması gerekir. İneklerin sütü azalır ve hayvanlar yiyecek bulmakta zorlanır. Bu nedenle otlak komitesi, sürülerin sonbahar otlaklarına götürülmesine karar verir. Kırgızların mevsimlik hayvancılık geleneğine göre sürüler ilkbaharda jazdoo, yazın jailoo, sonbaharda kuzdoo otlaklarına götürülür; kışın ise kyshtoo adı verilen kışlaklara dönülür.

Eserde tarımsal yaşamın bir başka yönü de hayvanları tehlikelerden korumaktır. Kurtların koyun sürülerine saldırabileceği haberi yayıldığında Abdilas, Akay, Karı ve Vitka bir gece boyunca sürüyü korumak için nöbet tutarlar. Böylece eser, Sovyet dönemindeki kolhoz çalışmalarını geleneksel Kırgız hayvancılık düzeniyle birlikte ele alır. Hayvanların doğumundan bakımına, ağırlıklarının ölçülmesinden mevsimlik otlaklara taşınmasına kadar uzanan bu çalışmalar, köy yaşamının günlük bir parçası olarak anlatılır.

Örnek Sahne: Son Göl'ün yüksek yaylalarında otlar tükenmeye başlamıştı. İnekler ve koyunlar yiyecek bulabilmek için otlakta dolaşıyor, ancak yeterince ot bulamıyordu. Başçoban Akun, sığır çiftliğinin yöneticisi Batış'a sürülerin daha alçaklardaki sonbahar otlaklarına taşınması gerektiğini söyledi. İneklerin sütü de iyice azalmıştı. Hayvanların daha bol ot bulunan bir yere götürülmesi artık kaçınılmazdı.

Kolhozda sürülerin ne zaman ve nereye taşınacağına karar veren bir otlak komitesi vardı. Komite üyeleri Akun'un raporunu dinlediler. Hayvanların durumunu göz önünde bulundurarak sürülerin vakit kaybetmeden başka bir yere götürülmesini onayladılar.

Kırgız çobanlar geleneksel olarak hayvanlarını mevsimlere göre dört farklı otlakta beslerlerdi. Kışın kyshtoo adı verilen kışlaklara, ilkbaharda jazdoo otlaklarına, yazın yüksek dağlardaki jailoo yaylalarına, sonbaharda ise kuzdoo otlaklarına giderlerdi. Bu nedenle sürüler, otların tükendiği Son Göl'ün yüksek yaylarından ayrılarak köylere daha yakın olan sonbahar otlaklarına doğru yola çıktı.

Eğitim

İdeal Öğrenci

Novellada, Sovyet döneminde çocuklara kazandırılmak istenen değerler Abdilas'ın davranışları üzerinden anlatılır. O dönemde çocuklardan yalnızca derslerinde başarılı olmaları değil, çalışkan, sorumluluk sahibi ve başkalarına yardım eden bireyler olmaları da beklenirdi. Komünist ideolojiye göre insanlar kendi çıkarlarını düşünmekle yetinmemeli, toplumun iyiliği için de çalışmalıydı. Bu nedenle öğrencilerin kolektif işlere katılması ve küçük yaşlardan itibaren sorumluluk alması önemsenirdi.

İlkbahar tatilinde okulun öğrencileri kolhoz çalışmalarına çağırması, bu anlayışın önemli bir örneğidir. Abdilas, annesi buğday tarlasında çalışıyor olmasına rağmen buzağularla ilgilenmek için gönüllü olur. Annesi başlangıçta tereddüt eder, ancak daha sonra oğluna yardım etmeyi kabul eder. Doğum yapacak sekiz ineğin bakımını üstlenir. Abdilas da görevini ciddiye alır ve bütün buzağuların sağlıklı doğması için elinden geleni yapar. Sonunda tüm buzağuların sağlıklı doğması, onun üstlendiği işi başarıyla tamamladığını gösterir.

Abdilas'ın topluma faydalı olma isteği yalnızca bu görevle sınırlı değildir. Arkadaşlarını kanal kazma çalışmalarına katılmaya çağırır. Roza'ya herbaryum hazırlamasında yardım eder. Ayrıca arkadaşlarıyla

birlikte kuzuları kurtlardan korumak için nöbet tutar. Bu olaylarda Abdilas'ın hem kendi sorumluluklarını yerine getirdiği hem de başkalarına destek olduğu görülür. Üstelik arkadaşlarını da ortak işlere katılmaya teşvik eder.

Bütün bu davranışlar, Abdilas'ın ideal bir Sovyet öğrencisi olarak yetişme düşüncesini yansıtır. Onun için iyi bir öğrenci olmak, yalnızca okulda başarılı olmak anlamına gelmez. Ailesine yardım etmek, arkadaşlarını desteklemek ve toplum için emek vermek de aynı derecede önemlidir. Novella, Abdilas'ın yaşadıkları aracılığıyla Sovyet ideolojisinin çocuklara çalışkanlık, dayanışma ve fedakârlık değerlerini aşılamaya çalıştığını gösterir.

Örnek Sahne: Abdilas, Roza, Askar ve sınıf arkadaşları kanal kazma çalışmalarına katılmak için çalışma alanına gelir. Yaşlı ve iyi kalpli ekip lideri Nuraalı, her öğrenciye kazması için beş metrelik bir bölüm verir ve daha sonra ücretlerini alabilmeleri için yaptıkları işi kaydetmelerini ister. Nuraalı, hayatı boyunca beden gücüyle çalıştığını, ancak artık teknolojinin büyük taşları kaldırmayı kolaylaştırdığını anlatır.

Bu sırada köyde Abyş, küçük kardeşiyle oynayan oğlu Karı'ya kızar. Karı'nın kanal kazmaya gitmek yerine evde kalması Abyş'i utandırır. Çünkü köy başkanı da Karı'nın neden çalışmadığını sormuştur. Abdilas, Karı'nın ilkbahar tatilinde çalışmayacağını söylediğini açıklar. Abyş ise herkesin toplum için çalışması ve üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiğine inanır.

Sovyet Eğitim Sistemi ve Yıl Sonu Sınavları

Novellada yıl sonu sınavları, Sovyet eğitim sisteminde akademik başarıya, disipline ve çalışkanlığa verilen önemi gösterir. Devlet müfredatına göre yedinci sınıf öğrencilerinin cebir, geometri ve dil derslerinden sınav olmaları gerekiyordu. Bu sınavlar, öğrencilerin yıl boyunca öğrendiklerini göstermeleri ve bir sonraki sınıfa geçmeden önce bilgilerini kanıtlamaları açısından önemliydi.

Öğrencilerin sınavlara hazırlanma süreci, başarılı olmak için ne kadar çaba harcadıklarını ortaya koyar. Abdilas, cebirin kendisi için zor olabileceğinden endişelenir ve Roza'dan yardım ister. Öğrenciler problemleri önce kendi başlarına çözmeye çalışır, ardından anlamakta zorlandıkları sorular için öğretmenlerinin ek derslerine katılırlar. Bu durum, başarının yalnızca yeteneğe değil, düzenli çalışmaya, yardımlaşmaya ve öğrenme isteğine de bağlı olduğunu gösterir. Öğrencilerin çabaları, eğitimlerinin sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiğini de ortaya koyar.

Sınav günü okulda ciddi ve gergin bir atmosfer vardır. Müdür ve matematik öğretmeni Aşım, sınavı resmî olarak başlatır. Sınav kâğıtlarının zarflarda kapalı tutulması bu ciddiyeti artırır. Aşım, öğrencileri ellerinden gelenin en iyisini yapmaya teşvik eder ve kopya çekmemeleri gerektiğini hatırlatır. Böylece akademik başarının yanında dürüstlüğün ve adaletin de önemli olduğu vurgulanır.

Sınav sonuçları, öğrencilerin farklı yeteneklere sahip olduğunu gösterir. Abdilas soruları rahatlıkla çözerken matematikte zorlanan Karı, C notu alır. Buna rağmen Karı sonucundan memnundur çünkü matematik onun için her zaman zor bir ders olmuştur. Bu durum, başarının her zaman en yüksek notu almak değil, kişinin kendi kapasitesi doğrultusunda çaba göstermesi anlamına da gelebileceğini gösterir.

Abdilas, Kırgız dili ve edebiyatı sınavında soruları doğru ve kendinden emin bir şekilde cevaplayarak bilgisini bir kez daha kanıtlar. Sınavların tamamlanmasıyla öğrenciler yedinci sınıfı bitirir ve 12 Haziran'daki veda töreniyle yeni bir döneme adım atarlar. Sonuç olarak novella, eğitimde çalışkanlığın, dürüstlüğün ve sorumluluk sahibi olmanın önemini vurgular.

Örnek Sahne: Okul, birinci sınıf öğrencilerinin yıl sonu başarılarını değerlendirmek için velileri toplantıya çağırır. Toplantıya Ceniş'in babası, Burma ve Aygül'ün annesi ile Abdilas'ın annesi katılır. Öğretmen Gülbar, öğrencilerin sonuçlarını açıklar. Aygül ve Ceniş bütün derslerden en yüksek notları almış, yıl boyunca çok başarılı olmuşlardır.

Ancak Medet matematik ve yazma derslerinden kalmıştır. Annesi bu sonuca üzülür ve oğlunun neden başarısız olduğunu sorar. Gülbar, Medet'in otuz üç kez devamsızlık yaptığını ve ödevlerini sık sık tamamlamadığını açıklar. Derslere katılmaması ve yeterince hazırlanmaması, başarısını olumsuz etkilemiştir.

Aygül'ün annesi ve Ceniş'in babası çocuklarının başarılarıyla gurur duyar. Mutlu bir şekilde okuldan ayrılıp evlerine doğru yola çıkarlar.

Çocukluk: Sovyetler Birliği'nde Çocuk Olmak ve Çocuk İşçiliği

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, 1950–1951 yıllarında Sovyetler Birliği'nde çocuk olmak, zorluklarla dolu bir ortamda büyümek anlamına geliyordu. Savaş bitmiş olsa da birçok ailenin hayatı hâlâ kolay değildi. İnsanlar geçimlerini sağlamak ve hayatlarını yeniden düzene sokmak için çalışırken çocuklardan da küçük yaşlardan itibaren sorumluluk almaları bekleniyordu. Özellikle köylerde yaşayan çocuklar, ailelerine yardım ediyor ve tarım işlerine katılarak günlük hayatın bir parçası hâline geliyordu.

Çocukların çalışması, özellikle kolhozlarda ve kırsal bölgelerde yaygındı. Çocuklar hayvanlarla ilgileniyor, tarım işlerine yardım ediyor, kanal kazıyor ve ailelerinin ev işlerini üstleniyordu. Ekim ve hasat dönemlerinde ya da hayvanların doğum yaptığı zamanlarda yardımlarına daha fazla ihtiyaç duyuluyordu. Bu işler çocuklara emek vermeyi, sorumluluk almayı ve başkalarıyla dayanışma içinde yaşamayı öğretebilirdi. Ancak çocukların bu kadar erken yaşta çalışma hayatına katılması, dinlenmeye, oyun oynamaya ve kendi ilgi alanlarını geliştirmeye ne kadar zaman bulabildikleri sorusunu da gündeme getiriyordu.

Sovyet toplumunda çalışkanlık, disiplin ve topluma katkıda bulunmak önemli değerlerdi. Çocukların da ortak yaşamın bir parçası olması ve üzerlerine düşeni yapması bekleniyordu. Ancak herkesin çalışması gerektiği düşüncesi, çocukların ihtiyaçlarını zaman zaman geri plana itebiliyordu. Ailesine yardım eden bir çocuk sorumluluk sahibi olarak görülürken çalışmak istemeyen bir çocuk tembel ya da sorumsuz sayılabiliyordu. Böylece çocukların kendi tercihleri ile ailelerinin ve toplumun beklentileri arasında bir çatışma ortaya çıkıyordu.

Bununla birlikte, çocukların hayatı yalnızca çalışmaktan ibaret değildi. Okul, arkadaşlıklar, oyunlar ve yeni şeyler öğrenmek de çocukluklarının önemli parçalarıydı. Asıl mesele, bu deneyimlerin çalışma sorumlulukları karşısında ne kadar yer bulabildiği idi.

Sonuç olarak, 1950–1951 yıllarında Sovyetler Birliği'nde çocukluk, topluma katkıda bulunmak ile kendi çocukluğunu yaşayabilmek arasındaki gerilimi yansıtıyordu. Çocuklara sorumluluk kazandırmak önemliydi; ancak toplumun yeniden yapılanması için çocuklardan ne kadar fedakârlık beklenebileceği de sorgulanmalıydı.

Örnek Sahne: Abdilas, Roza, Askar ve sınıf arkadaşları kanal kazmak için çalışma alanına gelir. Onları karşılayan yaşlı ekip sorumlusu Nuraalı, her öğrenciye kazması için beş metrelik bir bölüm ayırır. Öğrencilerden yaptıkları işi kaydetmelerini ister; böylece daha sonra ne kadar çalıştıklarını belirleyip ücretlerini alabileceklerdir. Nuraalı, hayatı boyunca el emeğiyle çalıştığını anlatır. Eskiden büyük taşları yerinden çıkarmanın ne kadar zor olduğunu, artık teknolojinin bu işi kolaylaştırdığını da açıklar.

Aynı sırada köyde yaşayan Abış, oğlu Karı'nın küçük kardeşiyle oynadığını öğrenince öfkelenir. Karı'nın kanal kazmaya gitmek yerine oyun oynaması onu utandırmıştır; çünkü köy başkanı bile Karı'nın neden çalışmadığını sormuştur. Abdilas, Karı'nın bahar tatilinde çalışmayacağını söylediğini açıklayınca Abış'ın tepkisi değişmez. Ona göre köyde yaşayan herkes ortak işler için elinden geleni yapmalıdır.

Bu sahnede çocukların çalışması yalnızca ekonomik bir ihtiyaç olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olarak görülür. Nuraalı, çocukların emeğini ciddiye alır ve karşılığında ücret alacaklarını belirtir. Abış ise oğlunun çalışmamasını, topluma karşı görevini yerine getirmemesi olarak değerlendirir. Karı'nın oyun oynama isteğiyle babasının beklentisi arasındaki çatışma, çocukların kendi zamanları üzerinde ne kadar söz sahibi olduklarını sorgulatır. Sahne, çalışmanın çocuklara sorumluluk kazandırabileceğini gösterirken, bu sorumluluğun çocukların oyun ve özgürlük alanını daraltabileceğini de ortaya koyar.

Devlet Propagandası: Çocukların Övülmesi ve Sovyet Değerlerine Bağlılık

Sovyetler Birliği'nde çocuklara küçük yaşlardan itibaren çalışkan olmak, topluma fayda sağlamak ve ülkeleriyle gurur duymak öğretiliyordu. Hikâyede de Abdilas ve arkadaşlarının yaz boyunca çiftlikte yaptıkları işler, yalnızca köye yardım etmeleri olarak kalmıyor; onların örnek Sovyet çocukları olarak tanıtılmasını sağlıyor. Gazetede yer almaları, yetişkinlerden övgü almaları ve Komsomol'a hazırlanmaları, bu anlayışın farklı şekillerde ortaya çıkmasını sağlıyor.

Bu durum, Kurman'ın Frunze'den gelen iki gazeteciyle birlikte yaylaya geldiği sahnede açıkça görülüyor. Gazeteciler, Abdilas ve arkadaşlarına çiftçilere nasıl yardım ettiklerini, buzağılarla nasıl ilgilendiklerini soruyor. Hazırladıkları bitki koleksiyonu da dikkatlerini çekiyor. Çocukların fotoğraflarını çektikten sonra yaz tatilinde yaptıklarını Kyrgyzstan Pioneri gazetesi için yazmalarını istiyorlar. Böylece çocukların günlük işleri gazete aracılığıyla başka çocuklara da duyurulacak bir örneğe dönüşüyor.

Kısa süre sonra Karı, gazeteyi alıp geliyor. Abdilas, Akay, Karı, Roza ve Aygöl'ün fotoğrafları, "Genç Vatanseverler" başlıklı yazıda yayımlanmış. Çocuklar kendilerini gazetede görünce büyük sevinç yaşıyor. Üstelik gazeteci onlara bir not göndermiş, kolhoz başkanı da yaptıkları işler için teşekkür mektubu yazmış. Böylece çocuklar hem emeklerinin karşılığını görüyor hem de çevrelerindeki insanlar tarafından takdir ediliyor. Onların "genç vatanseverler" olarak tanıtılması ise çiftlikte çalışmalarının Sovyet toplumunda örnek davranış olarak sunulduğunu gösteriyor.

Kurman'ın çocukları Komsomol'a hazırlaması da aynı anlayışın bir parçası. Abdilas ve arkadaşları örgütün tüzüğünü okuyup önemli maddelerini ezberliyor, ardından Komsomol şarkısını hep birlikte söylüyorlar. Daha sonra kolhoz başkanı Juma ile okul müdürü Kerimkul gelip yaz boyunca çalıştıkları için çocuklara teşekkür ediyor ve ücretlerini alacaklarını söylüyorlar. Çocuklar da baktıkları buzağuları gururla gösteriyor.

Bu sahnelerde çocukların sevinmesi ve emeklerinin karşılığını alması doğal. Ancak gazetenin onları vatansever olarak tanıtması ve Komsomol'a hazırlanmaları, yapılan işlerin aynı zamanda Sovyet değerlerini benimsetmek için kullanıldığını da gösteriyor. Böylece çocuklar hem çalışmaları karşılığında ödüllendiriliyor hem de çalışkanlığın, vatanseverliğin ve Sovyet devletine bağlılığın örnek davranışlar olduğu fikriyle yetiştiriliyor.

Örnek Sahne: Abdilas, Kurman'ın verdiği Komsomol tüzüğünü çıkarıyor. Büyük öğrencilerin yakında Komsomol'a katılma zamanı gelecek; bu yüzden hepsi hazırlıklı olmak istiyor. Tüzüğü baştan sona okuyup önemli maddelerini ezberliyorlar. Ardından Komsomol'la ilgili bir şarkı bulup hep birlikte yüksek sesle söylüyorlar.

Bir süre sonra kolhoz başkanı Juma ile okul müdürü Kerimkul yanlarına geliyor. Çocukları selamlayıp yaz boyunca yaptıkları çalışmalar için teşekkür ediyorlar. Juma, emeklerinin karşılığında ücret alacaklarını söylüyor. Çocuklar da bütün yaz baktıkları buzağuları gururla gösteriyorlar. Başkanla okul müdürü onları çalışkanlıklarından dolayı övüyor. Çocuklar bu ilgiden memnun kalıyor ve yeni eğitim yılını heyecanla bekliyorlar.